

*В. О. Кушнір,
к. держ. упр., докторант кафедри стратегічних комунікацій навчально-наукового центру
стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони,
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-0805-4092*

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.7.44

СТРУКТУРНО-ОРГАНІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗА НАПРЯМОМ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

V. Kushnir,
PhD in Public Administration, Doctoral candidate of the Department of strategic communications
of the educational and research center of strategic communications in the sphere of national security
and defense, National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi, Kyiv

STRUCTURAL-ORGANIZATIONAL MODEL OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE DIRECTION OF STRATEGIC COMMUNICATIONS IN THE SECURITY AND DEFENSE SECTOR OF UKRAINE

Досвід залучення суб'єктів сектору безпеки і оборони України до антитерористичної операції (ООС), аналіз вимог щодо інтеграції зусиль військових і невійськових суб'єктів для нейтралізації загроз обумовлюють підвищення управлінських можливостей керівництва держави. Це потребує створення системи стратегічного керівництва сектору безпеки і оборони України та нового формату відповідно до сучасних умов і потреб. Інтеграція зусиль військових і невійськових суб'єктів сектору безпеки і оборони України на основі єдиного керівництва з урахуванням необхідних даних передбачає чіткий розподіл та делегування відповідальності під час формування, прийняття та реалізації рішень у всій системі управління — від військово-політичного керівництва до окремих підрозділів суб'єктів, які залучаються до нейтралізації загроз [1].

Державне управління не може бути організоване належним чином без існування комунікації, що є формою взаємодії суб'єктів та об'єктів управління. Так само стратегічні комунікації на сьогодні є одним із найефективніших інструментів просування своїх інтересів провідними міжнародними гравцями (зацікавленими особами). І хоча досі в науковій думці наявні істотні розбіжності в інтерпретації стратегічних комунікацій, їх організації та принципів, практика їх використання поширюється дуже швидко.

У статті запропоновано принципово нова структурно-організаційна модель організації державного управління за напрямом стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України. Визначено завдання головному державному підрозділу зі стратегічних комунікацій, а саме: службі координації діяльності у сфері стратегічних комунікацій сектору безпеки і оборони України. Підкреслено важливість включення підрозділу до складу структури апарату Ради національної безпеки і оборони України та визначено його основні завдання, функції, права для здійснення повноважень, а також відповідальність керівництва за діяльність підрозділу.

The experience of involving the subjects of the security and defense sector of Ukraine in the anti-terrorist operation, the analysis of the requirements for the integration of efforts of military and non-military entities to neutralize threats lead to increased managerial capabilities of the state leadership. This requires the creation of a system of strategic management of the security and defense sector of Ukraine and a new format in accordance with modern conditions and needs. Integration of efforts of military and non-military actors of the security and defense sector of Ukraine on the basis of a single leadership, taking into account the necessary data provides a clear division and delegation of responsibilities in the formation, decision-making and implementation of the entire management system — from military-political leadership to individual units projects involved in neutralizing threats [1].

Public administration cannot be properly organized without the existence of communication, which is a form of interaction between subjects and objects of government. Similarly, strategic communications today is one of the most effective tools for promoting their interests by leading international players (stakeholders). And although there are still significant differences in scientific thought in the interpretation of strategic communications, their organization and principles, the practice of their use is spreading very rapidly.

The article proposes a fundamentally new structural and organizational model of public administration in the field of strategic communications in the security and defense sector of Ukraine. The tasks of the main state subdivision on strategic communications, namely, the service of coordination of activities in the field of strategic communications of the security and defense sector of Ukraine have been determined. The importance of including the unit in the structure of the staff of the National Security and Defense Council of Ukraine is emphasized and its main tasks, functions, rights to exercise powers, as well as the responsibility of management for the activities of the unit are defined.

Ключові слова: стратегічні комунікації, сектор безпеки і оборони України, інформаційна політика, інформаційне протиборство.

Key words: strategic communications, sector of safety and defence of Ukraine, informative policy, informative opposing.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ АБО ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Для забезпечення національної безпеки, зокрема державної, економічної, інформаційної, гуманітарної та екологічної, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях органи сектору безпеки і оборони, інші державні органи України, їх посадові особи здійснюють заходи для відновлення територіальної цілісності України, а також забезпечують комплексний розвиток безпекової, економічної, інформаційно-телекомунікаційної, соціальної та гуманітарної інфраструктури на територіях, прилеглих до тимчасово окупованих територій в Донецькій та Луганській областях, реалізують відповідно до документів стратегічного оборонного планування заходи зі зміцнення оборонних і безпекових спроможностей України [2]. Вирішення усіх вищезазначених завдань неможливо досягнути без ефективної взаємодії складових сектору безпеки і оборони України. Саме тому одним із основних напрямів розвитку сектору безпеки і оборони України є створення та впровадження системи стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони та її удосконалення з урахуванням досвіду держав-членів НАТО.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, У ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЦЬОЇ ПРОБЛЕМИ

Теоретико-методологічні засади стратегічних комунікацій досліджуються у працях провідних вітчизняних вчених: Д.В. Дубова, В.Ю. Богдановича, О.В. Капшика, А.І. Семенченка, Т.В. Сивак, А.М. Сиротенка, Є.О. Романенка та ін. Проблематика розробки державних механізмів стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України, на сьогоднішній день перебуває на стадії розвитку. Побудова ефективної системи координації дій влади з ключовими каналами комунікації, ефективної міжвідомчої координації, розробка і впровадження єдиної системи взаємодії усіх органів влади в інформаційній сфері, узгоджене донесення до всіх категорій населення інформації про ситуацію в Україні залишаються актуальними завданнями для нашої держави в умовах гібридної агресії Російської Федерації проти України. Головним комплексом заходів для реалізації зазначених завдань виступає розбудова системи стратегічних комунікацій.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розроблення структурно-організаційної моделі організації державного управління за на-

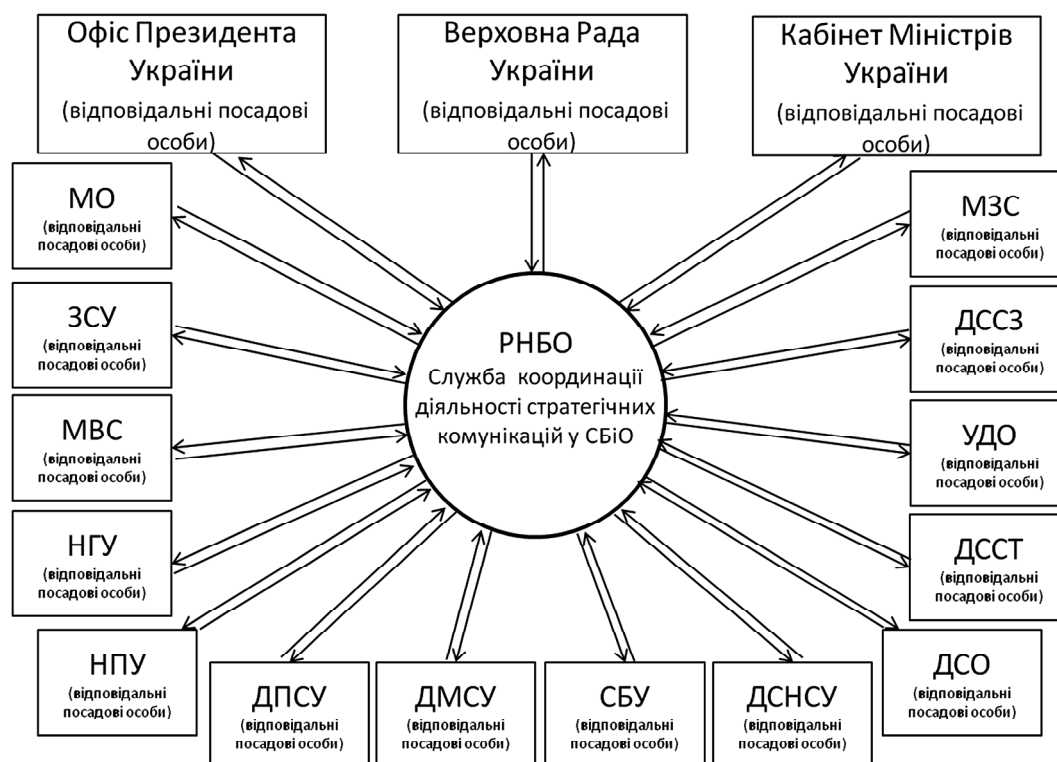

Рис. 1. Структурно-організаційна модель державного управління за напрямом стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України

прямом стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У Концепції розвитку сектору безпеки і оборони, затвердженій Указом Президента від 14 березня 2016 р. № 92, одним із ключових напрямів розвитку зазначеного сектору в сучасних умовах визначено створення та впровадження системи стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони [2]. Налагодження співробітництва та ефективні стратегічні комунікації між суб'єктами сектору безпеки і оборони повинні стати основними принципами розвитку цілісної системи управління цим сектором. У Стратегічному оборонному бюлетені, зазначено, що на підставі положень Стратегії національної безпеки України яку затверджено Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392 [3], Воєнної доктрини України та Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України стратегічні цілі держави в оборонному секторі будуть реалізовані шляхом досягнення низки оперативних цілей. Зокрема, однією з них визначено розбудову спроможностей сил оборони у сфері стратегічних комунікацій як частини загальнодержавної та міжвідомчої системи стратегічних комунікацій, спрямованих на підтримку формування та реалізації політики у сфері безпеки і оборони України, а також досягнення цілей оборони держави.

Стан інституційного та організаційного забезпечення функціонування стратегічних комунікацій за суб'єкта-

ми свідчить, суб'єктами формування стратегічних комунікацій у системі публічного управління визначено Президента України (гарант реалізації стратегічного курсу держави); Верховну Раду України (визначає засади реалізації стратегічного курсу держави); Кабінет Міністрів України (забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави); Раду національної безпеки і оборони України (координація взаємодії з іншими органами влади у сфері стратегічних комунікацій сектору безпеки); Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України (забезпечує науково-аналітичний та експертний супровід).

Суб'єктами реалізації стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони виступають усі його складові.

До складу сектору безпеки і оборони входять: Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба транспорту, Міністерство внутрішніх справ України, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України, Управління державної охорони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України, розвідувальні органи України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику [4].

У дослідженні, присвяченому теоретико-методологічним засадам розвитку системи стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України автор пропонує під організаційним механізмом державного управління стратегічних комунікацій розуміти створен-

ня Служби координації діяльності стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України, що буде входити у склад структури апарату Ради національної безпеки і оборони України, основною ціллю якої є участь у формуванні та контролі за реалізацією державних стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони. Основними завданнями якої передбачається міжвідомча координація та визначення шляхів становлення та розвитку системи стратегічних комунікацій в секторі безпеки і оборони України. Основна ідея створення такого підрозділу ґрунтується на необхідності здійснення системної координації, контролю та забезпеченні міжвідомчої координації діяльності відповідних відповідальних підрозділів стратегічних комунікацій сектору безпеки і оборони України. Зазначений підрозділ повинен бути структурним підрозділом апарату Ради національної безпеки і оборони та підпорядковуватися безпосередньо Секретарю Ради національної безпеки і оборони із чисельністю — до десяти державних службовців (службовців), які б здійснювали свою повноваження у двох відділеннях — відділенні координації діяльності стратегічних комунікацій у сфері безпеки і відділенні координації діяльності стратегічних комунікацій у сфері оборони.

У рамках систематичних щотижневих нарад (за необхідністю — негайних) відповідальних осіб підрозділів стратегічних комунікацій органів державної влади, які входять до СБіО забезпечуватимуться заходи щодо інформування про виявлені поточні виклики й загрози у інформаційній сфері, плануватимуться заходи щодо здійснення протидії виявленим загрозам з урахуванням специфіки діяльності органів державної виконавчої влади, які входять до складу СБіО, розроблятимуться та плануватимуться інформаційні компанії у сфері безпеки і оборони України, розроблятимуться та обговорюватимуться державні наративи та меседжі.

Зазначений підрозділ повинен мати такі завдання:

- участь у формуванні державної політики з питань стратегічних комунікацій секторі безпеки і оборони України;
- визначення засад державної політики з питань стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України;
- координація, контроль та методичне керівництво і процесі реалізації завдань стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України;
- організація процесу міжвідомчої координації діяльності усіх уповноважених структурних підрозділів міністерств, відомств та служб, які входять до складу сектора безпеки і оборони України щодо реалізації стратегічних комунікацій та взаємодії з відповідними структурними підрозділами інших органів державної влади за напрямом стратегічних комунікацій;
- виконання завдань щодо інформаційно-аналітичної діяльності для ефективного виконання діяльності за напрямком стратегічних комунікацій в інтересах національної безпеки і оборони, аналіз моніторингу інформаційного простору, виявлення потенційних та реальних загроз національній безпеці у воєнній сфері;

- оцінювання результатів діяльності системи стратегічних комунікацій складових сектору безпеки і оборони України за показниками досягнення визначених цілей, підготовка пропозицій щодо її продовження, перегляду або коригування;

- здійснення у межах повноважень міжнародного співробітництва за напрямом стратегічних комунікацій з відповідними органами іноземних держав і міжнародними організаціями;

- організація взаємодії з українськими та іноземними засобами масової інформації з питань національної безпеки і оборони України.

Відповідно до наданих повноважень доцільно покласти на посадових осіб СКДСК РНБО наступні обов'язки:

- постійно готувати пропозиції керівництву Ради національної безпеки і оборони України щодо формування пріоритетів, цілей та першочергових проектів за напрямом стратегічних комунікацій з питань національної безпеки і оборони України у мирний час та особливий період;

- розробляти концепції, стратегії, методичні рекомендації, настанови, інструкції, плани роботи та інші документи, спрямовані на розвиток стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України;

- розробляти проекти законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо засад стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України;

- здійснювати аналіз проектів нормативно-правових актів за напрямом діяльності та проводити їх експертну оцінку;

- на систематичній основі здійснювати консультації із причетними сторонами з метою залучення їх до формування державної політики щодо розвитку стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України;

- організовувати роботу спільно з іншими структурними підрозділами доктринальних документів, спрямованих на реалізацію засад державної політики з питань стратегічних комунікацій;

- надавати методично-консультативну допомогу відповідним структурним підрозділам міністерств, відомств і служб під час реалізації ними державної політики з питань стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України;

- координувати та організовувати взаємодію з дорадчо-консультативними органами, громадськими організаціями, узагальнювати результати дорадчої та консультативної підтримки з питань реформ за напрямом діяльності СКДСК РНБО;

- здійснювати координацію заходів із впровадження принципів та підходів, прийнятих у країнах НАТО;

- здійснювати аналіз інформаційних загроз та джерел їх виникнення, проводити контент-аналіз публікацій, оцінювати вплив на громадську думку матеріалів у засобах масової інформації та соціальних мережах та організовувати спільну протидію із відповідними посадовими особами міністерств, відомств та служб щодо нейтралізації інформаційних загроз;

- вивчати та узагальнювати європейський досвід та досвід держав-членів НАТО у напрямку стратегічних комунікацій з метою впровадження у вітчизняній практиці;

— розробляти та впроваджувати рекламні та про-світницькі компанії та співпрацювати із відповідними підрозділами у зазначеному напрямку;

— організовувати та брати безпосередню участь у тренінгах, навчаннях, брифінгах, прес-конференціях, інформаційних компаніях з питань національної безпеки і оборони України;

— оцінювати результати реалізації державної політики за напрямком стратегічних комунікацій у складових сектору безпеки і оборони України;

— здійснювати в межах повноважень міжнародного співробітництва за напрямом стратегічних комунікацій з відповідними органами іноземних держав і міжнародними організаціями;

— організовувати та надавати консультації щодо питань взаємодії з українськими та іноземними засобами масової інформації з питань висвітлення ситуації у зоні операції об'єднаних сил;

— координувати у межах компетенції залучення, надання та використання міжнародної дорадчої та консультативної допомоги;

— розробляти рекомендації щодо планування заходів з протидії негативним тенденціям в інформаційному просторі за тематикою діяльності СБіО;

— брати участь у процесі становлення та удосконалення загальної системи моніторингу інформаційного простору у складових СБіО;

— організовувати регулярне оцінювання громадської думки соціологічними методами та здійснення формування методичних рекомендацій за результатами оцінювання суспільно-політичної ситуації в регіонах для потреб складових СБіО.

Очолювати СКДСК РНБО повинен спеціаліст, який має довготривалий (до 8 років) практичний досвід роботи за напрямом стратегічних комунікацій державних органів влади, за статусом — державний службовець, який має відмінні організаторські та комунікаційні здібності, вміння та бажання працювати без певних часових обмежень та приймати складні рішення у стислий проміжок часу.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Отримані результати свідчать, що імплементація структурно-організаційної моделі організації державного управління за напрямком стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України значно підвищить ефективність державної системи стратегічних комунікацій загалом. Оскільки наразі можна стверджувати, що у сучасному світі інформаційний простір все більше розглядається як сфера ведення бойових дій, а стратегічні комунікації є основоположними елементами у системі інформаційного протистояння України. Водночас постійно зростає вплив громадської думки і суб'єктивного фактора керівництва на підготовку, планування заходів, хід і результат військових операцій, а збиток, нанесений противнику на ідеологічному фронті, може істотно перевищити пряму вигоду, отриману в ході військових дій. Раціонально використовуючи інфор-

маційні та людські ресурси, набутий унікальний досвід, можна ефективно впливати на громадську думку, саме тому використання запропонованої структурно-організаційної моделі організації державного управління за напрямом стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України є необхідною умовою для досягнення перемоги у гібридній війні з країною-агресором.

Література:

1. Богданович В.Ю., Романченко І.С., Свіда І.Ю., Сиротенко А.М. Методологія комплексного використання військових і невійськових сил та засобів сектору безпеки і оборони для протидії загрозам воєнній безпеці України /Національний університет оборони України ім. Івана Черняхівського. Київ, 2020. 387 с.

2. Закон України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>

3. Указ Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України" від 14.06. 2020 року № 392/2020 "Про стратегію національної безпеки України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

4. Закон України "Про національну безпеку України" Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, С. 241 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

References:

1. Bohdanovych, V.Yu. Romanchenko, I.S. Svyda, I.Yu. and Syrotenko, A.M. (2020), Metodolohiia kompleksnoho vykorystannia vijs'kovykh i nevijs'kovykh syl ta zasobiv sektoru bezpeky i oborony dlia protydii zahrozam voiennoj bezpetsi Ukrainy [Methodology of integrated use of military and non-military forces and means of the security and defense sector to counter threats to the military security of Ukraine], Natsional'nyj universytet oborony Ukrainy im. Ivana Cherniakhovskoho, Kyiv, Ukraine.

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "On the peculiarities of state policy to ensure the state sovereignty of Ukraine in the temporarily occupied territories in Donetsk and Luhansk regions", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text> (Accessed 15 March 2021).

3. President of Ukraine (2020), Decree "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "dated 14.06. 2020 №392 / 2020 "On the national security strategy of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (Accessed 15 March 2021).

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "On the national security of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (Accessed 15 March 2021).

Стаття надійшла до редакції 18.03.2021 р.